

вчинення терористичного акту слідчому, прокурору необхідно вказати про можливість вчинення аналогічного злочину, вчинення якого сприятиме настанню тяжких наслідків, у тому числі загрожуватиме небезпека життю людей;

2. постанова про проведення НСРД до постановлення ухвали слідчого судді повинна містити інформацію, яка вказуватиме, що проведення НСРД у такий спосіб сприятиме запобіганню вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину та врятуванням життя людей. За необхідності така постанова повинна містити інформацію отриману співробітниками оперативного підрозділу.

Окремо звернемо увагу, поряд з проведенням НСРД до постановлення ухвали слідчого судді – прокурор, слідчий та співробітник оперативного підрозділу повинні враховувати, що отримані результати у такий спосіб можуть бути знищені в разі відмови слідчого судді у задоволенні клопотання (ч. 3 ст. 250 КПК України), а тому, передбачаючи наведені наслідки, необхідно паралельно з проведенням НСРД у такий спосіб, здійснювати інші процесуальні дії, такі як допит, огляд, тимчасовий доступ до речей та документів тощо. Дане, у свою чергу, а також ретельна спланованість процесуальних дій надасть дієвого засобу формування доказів під час досудового розслідування злочинів, пов'язаних із терористичною діяльністю.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. Голос України від 19.05.2012. № 90-91.

2. Лук'янчиков Є. Д., Лук'янчиков Б. Є. Визначення та система негласних слідчих (розшукових) дій. Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія: Право. 2014. № 1. URL [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Choasp_2014_1_13.

3. Кодекс України кримінального процесу. Проект Закону від 13.01.2012 № 9700-1. URL [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=42318.

Чаусов Д.Ю.

ад'юнкт кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОДНОЧАСНОГО ДОПИТУ РАНІШЕ ДОПИТАНИХ ОСІБ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ НЕЗАКОННОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ ТА ВИКРАДЕННЯ ЛЮДИНИ

Одним з тактичних прийомів проведення одночасного допиту декількох раніше допитаних осіб при розслідуванні незаконного позбавлення волі та викрадення людини є попередження про певну відповідальність допитуваної особи. В ч. 3 ст. 224 нового КПК України зазначається, що «...у разі до-

питу свідка – він попереджається про кримінальну відповідальність за відмову дати показання і за дачу завідомо неправдивих показань»[1]. В той же час відповідно до ч. 3 ст. 226 нового КПК України «...особам, які не досягли шістнадцятирічного віку, роз'яснюється обов'язок про необхідність давати правдиві показання, не попереджуючи про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань і за завідомо неправдиві показання»[1]. Про озвучення цього аспекту під час допиту не слід забувати не тільки через їх процесуальну обов'язковість, але в зв'язку з їх можливим впливом на показання особи.

Викликаним особам, у відповідності до ч. 1 ст. 224 КПК від 2012 року, по черзі пропонується дати показання про ті обставини кримінального провадження, для з'ясування яких проводиться допит, після чого слідчим, прокурором можуть бути поставлені запитання. Особа у вигляді вільної розповіді розповідає все, що йому відомо. Найчастіше вільна розповідь, як відзначає О. Олійник, «...не дає вичерпної інформації. Адже свідок може не надавати значення яким-небудь відомим йому обставинам, вважаючи їх неістотними для слідства, а тому не згадує про них. Іноді свідок не вміє точно сформулювати думку, забуває щось тощо. У цьому застосовують такий риторичний прийом, як допит у формі запитань» [2, с 31]. І дійсно, при розслідуванні незаконного позбавлення волі та викрадення людини, не всі свідки, потерпілі розуміють важливість тих чи інших обставин для розслідування.

Серед тактичних прийомів, що в обов'язковому порядку повинні застосовуватись при проведенні одночасного допиту декількох раніше допитаних осіб при розслідуванні незаконного позбавлення волі та викрадення людини, слід виділити створення уявлення про інформованість слідчого та приховування межі інформованості слідчого.

Створення уявлення про інформованість слідчого, як зазначає К.О. Чаплинський, залишається основним тактичним прийомом за наявності доказів, які мають істотні прогалини у момент допиту [3, с. 130-131]. При розслідуванні незаконного позбавлення волі та викрадення людини, даний тактичний прийом може бути застосований при наявності групи осіб, що вчинила суспільно-небезпечне діяння. Адже шляхом демонстрації інформованості слідчого про певні епізоди діяльності групи у правопорушників створюється таке враження, що хтось з їх співучасників дав розгорнуті показання. Інформованість можна демонструвати як про зв'язки та способи життя допитуваних осіб, так і про причини відмови свідків (потерпілих) від давання показань тощо.

Іншим тактичним прийомом, що може застосовуватись при одночасному допиті є приховування межі інформованості слідчого. Приховуючи інформованість, на що доречно наголошує К.О. Чаплинський, слідчий створює інформаційний вакуум, під час якого аналізує наявні відомості, які заперечуються правопорушником і змушує їх взяти ініціативу на себе [3, с. 130-131]. Даний тактичний прийом дає можливість слідчому дійти висновку про лінію

поведінки, яку обрав злочинець.

Підводячи підсумок по вищезазначеному, потрібно вказати, що допит декількох раніше допитаних осіб є однією з найбільш інформаційноємних слідчих (розшукових) дій при розслідуванні незаконного позбавлення волі та викрадення людини. У відповідності до КПК від 2012 року збільшується можлива кількість учасників слідчої (розшукової) дії, одночасний допит направлений на з'ясування причин розбіжності в показаннях раніше допитаних осіб, захисники чи представники допитаних осіб можуть ставити запитання. Серед тактичних прийомів, що використовуються при проведенні даного виду допиту слід виділити встановлення психологічного контакту, попередження про певну відповідальність допитуваної особи, створення уявлення про інформованість слідчого, приховування межі інформованості слідчого.

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : прийнятий Верховною Радою України Законом №4651-VI від 13.04.2012 р. / відп. за випуск В.А. Прудников. – Х. : Право, 2012. – 392 с.

2. Олійник О. Допит свідка і потерпілого / О. Олійник // Віче: громадсько-політичне і теоретичне видання. – 2009. – №21. – С. 30-33.

3. Чаплинський К. О. Тактика проведення окремих слідчих дій: Монографія / К. О. Чаплинський. – Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2006. – 306 с.

Шаповалов О.О.

кандидат юридичних наук,
докторант кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ

ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ЗАХОДІВ ПРИ ВИЯВЛЕННІ ОЗНАК ЗЛОЧИНІВ

Оперативно-розшукова діяльність здійснюється у вигляді: як оперативного (ініціативного) пошуку, так і оперативної розробки за оперативно-розшуковими справами. Разом з тим оперативний пошук складається з, власне, отримання первинної інформації та її перевірки. В процесі виявлення злочину виникає необхідність проведення ряду оперативно-розшукових заходів за відсутності всіх елементів кримінального правопорушення (тобто, стверджувати, що в діях особи вбачаються ознаки злочину ще неможливо) – це пов'язане зі специфікою вчинення злочинів певного виду. До моменту вчинення злочину особа може вчинювати ряд легальних дій і тому неможливо стверджувати, що особа готується до вчинення злочину. Відповідно ЗУ оперативно-розшукова діяльність повинна проводитися в рамках заведеної ОРС, і тільки наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових захо-